

Covenant & Conversation

FAMILY
EDITION

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

Vayetse • וַיֵּצֵא

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"ט) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Yaakov'un Karakteri

Özet

Yaakov ne tür bir insandı? Bu soru Yaakov'un Tora'daki hikâyesi boyunca yankılanmaktadır. Her ne kadar başta bir iş tam, yani basit ve dürüst bir adam olarak tarif edilmişse de, Yaakov'un eylemleri bu imajı baltalıyor görünmektedir. Yaakov yalnızca stratejik bir yaklaşımla Esav'ın behorluk hakkı için takasta bulunmakla kalmamakta, aynı zamanda Yitshak'ın gözlerinin görmüyor olmasını istismar ederek onun berahasını da almaktadır. Okuyucuda bir rahatsızlık hissi uyandıran bu olaylar, Yaakov'u her yönden iyi ve Esav'ı her yönden kötü tasvir eden Midraşlar yoluyla çözüme kavuşturulabilir. Bu yaklaşım şekli, perspektifimizi kolaylaştırmaktadır.

Alternatif olarak, Yaakov'un eylemlerinin, annesinin aldığı ve Yaakov'u, 'seçilmiş' oğul olarak işaretleyen peygamberlik mesajı doğrultusunda haklı olduğu da öne sürülebilir.

Ancak metin yine de rahatsız edici niteliğini korumaktadır. Gerçekten de hem Yitshak, hem de Esav, Yaakov'u hilekârlıkla suçlamaktadır ki bu, Tanah'taki tüm kahramanlar için sadece Yaakov için kullanılan bir nitelemedir. Ve daha sonra Lavan Yaakov'u aldatıp, düşün gecesinde Rahel'in yerine Lea'yı geçirdiği zaman da bu neredeyse, Yaakov'un önceki aldatmacası için adil bir karşılık gibi görünmektedir.

Ancak Yaakov'un, Lavan'ın evindeyken başvurduğu sonraki yöntemler karakterini daha da karmaşık hale getirmektedir. Yaakov, belki de çiftçilik ve hayvancılık konusundaki deneyim ve anlayışını servetini kayda değer ölçüde arttırmak için kullanmak suretiyle, Lavan'la, sadece düz renkli hayvanların bırakıldığı sürüde bundan sonra doğacak benekli ve çizgili hayvanların kendisine ait olacağı bir anlaşma yapar ve çok zengin olur. Şahsi başarılarına rağmen, Lavan ve oğulları kendilerini aldatılmış hissederek. Bunun ardından Tanrı, Yaakov'a kaçmasını tavsiye eder. Bu bir anlamda daha önce Esav'dan kaçışının bir yansımasıdır. Bu da bizi baştaki sorumuza geri getirmektedir: **Yaakov ne tür bir insandı ve Tora**

bize onun yaşamı hakkında hangi hikâyeyi anlatmaktadır?

Belki de Yaakov'u, baskıya ve kendisini kişiliksizleştirme girişimlerine keskin zekâsıyla karşılık veren bir kişilik olarak görmemiz gerekir. Belki de Yaakov, halk hikâyelerindeki, haksız hiyerarşileri devirmek için akıllarını kullanan ve çevrelerindeki yanlışları düzeltmek için ellerine geçen fırsatları değerlendiren "Brer Rabbit" (Tavşan Brer) gibi baskı altındaki karakterlere benzemektedir.

Hayatı boyunca - hatta doğumundan beri - Yaakov, Esav'ın gölgesi altında yaşamış görünmektedir. Yaakov çadırlarda otururken, Esav atletik bir avcıdır; babasının sevgi ve dikkatini kazanan, Tanah döneminin spor yıldızıdır.

Hayatın daha ileri bir aşamasında, Lavan da Yaakov'u, en kırılğan ve savunmasız olduğu bir ihtiyaç anında istismar etmeye ve ona şantaj yapmaya çalışmıştır. Bu olayların her birinde, Yaakov öne çıktığı zaman, kısa bir süreliğine de olsa, tipik olarak her zaman kazanan tarafta olan bu kişilere karşı durumu tersine çevirmek ve onların güçlü yanlarını birer zaafa dönüştürmek için kıvrak zekâsını kullanmıştır.

Yaakov'un gerçek karakterinin tam olarak kendini göstermesi ancak melekle görüşmesinin ve gerek Tanrı'nın, gerekse de insanların kendisinde sunduğu mücadelelerden zaferle çıkmış olduğunun simgesi olarak Yisrael ismini almasının ardından olmuştur. 'Yisrael' iken, küçük hilelerle hareket etme aşamasını geride bırakarak, karşısına çıkan zorluklarla doğrudan yüzleşmektedir. Yaakov'dan Yisrael'e olan dönüşümü, Yahudi tarihindeki önemli bir noktayı da yansıtmaktadır: Yalnızca eğitilmiş ve kıvrak zekâlı değil, aynı zamanda ahlaki cesaret ve kahramanlık sahibi olma kararlılığı. **Yaakov, Yisrael'e dönüşmelidir. Çünkü insanlığın ve Tanrı'nın gözünde endam kazananlar, kurnazlıkla muzaffer olanlar değil, ahlaki cesarete sahip olan kahramanlardır.**

Şabat Sofrası için Tartışma Soruları

1. Hayatınızda inanç sisteminize meydan okunduğunu ve değer ya da prensiplerinizi savunmaya ihtiyaç duyduğunuzu hissettiğiniz bir zaman oldu mu?
2. İsim değişiklikleri ve bir ismi tanımanın önemi Sefer Bereşit'te ve genel olarak Tanah'ın bütününde başka nerelerde karşımıza çıkmaktadır?
3. Ahlaki açıdan karmaşık bir kararla karşı karşıya kaldığınızda size ne rehberlik eder? Kendi deneyiminizi hangi yönlerden Yaakov'un hikâyesiyle ilişkilendirebiliyorsunuz?

Kısaca Peraşa

Yaakov şimdi yolculuğa çıkmıştır. Ağabeyi Esav'dan kaçmaktadır. Bir süre sonra dinlenmek için bir yerde konaklar ve başını taşlardan oluşan bir yastığa dayadıktan sonra nihayet gözlerini kapatır ve bir rüya görür. Rüyasında, üzerinde meleklerin çıkıp indiği bir merdiven görür. Bu rüya aracılığıyla Tanrı Yaakov'a hitap ederek ona bu ülkenin, torunlarına verileceği vaadinde bulunur.

Yaakov artık gerçekten de asıl behor, yani ilk doğanlık hakkının haklı sahibi olduğunu bilmektedir. Uyandıği zaman Yaakov, Tanrı'nın vaadini işaretlemek için taş bir anıt diker. Ve ardından yolculuğuna devam eder.

Haran'a vardığında Yaakov dayısı Lavan'la görüşür. Sevdiği Rahel ile evlenebilmek uğruna Lavan için yedi yıl çalışmak üzere onunla anlaşır. Fakat Lavan, Yaakov'a oyun oynayarak, düğün gecesinde Rahel'in yerine Lea'yı yerleştirir. Yaakov daha sonra Rahel ile de evlenir. Lea altı oğul ve bir kız doğururken Rahel kısır kalır. Rahel ve Lea'nın her ikisi de, doğuramadıkları dönemde Yaakov'un çocuk sahibi olması için, kendi cariyeleri Bila ve Zilpa'yı ona eş olarak verirler ve böylece Yaakov'un dört oğlu daha olur. Sonunda Rahel de Yosef'i doğurur.

Lavan için yirmi yıl çalışmasının ardından Yaakov, artık ailesini evine geri götürmenin vakti geldiğine karar verir. Ancak Lavan'ın tepkisinden korktuğu için bunu gizli bir şekilde yapar. Yaakov'un ayrılması nedeniyle öfkelenen Lavan onun peşine düşer, fakat Tanrısal bir vizyonla, Yaakov'a zarar vermemesi konusunda uyarılır. Yaakov ile Lavan sonunda bir barış anlaşması yaparlar. Bunun ardından aile Kenaan'a doğru yolculuğuna devam eder ve yol üstünde Yaakov, Tanrı'nın melekleriyle karşılaşır. Önümüzdeki hafta bu konuda başka şeyler öğreneceğiz!

Peraşadan Simalar

Yaakov: Bir büyük plana sahip bir küçük kardeş. Doğumundan beri hakkı olan, en nihayet kendi realitesi haline dönüşüyor.

Rahel: Yaakov'un hayatının ilk aşkı, ama ikinci eşi.

Lea: Evlilik konusunda ilk tercih - en azından Lavan'ın gözünde. Mirası, oğulları sayesinde canlılığını koruyor.

Lavan: Sinsi, çıkarıcı, dalavereci. Ebediyen hak edeceğinden çok daha fazlasını arzulayan biri.

Peraşadan Felsefe

Rabi Sacks, Yaakov'un karakteri hakkındaki soruyla boğuşmaktadır. Bir yandan Yaakov'u yalın bir insan olarak, daha küçük, daha zayıf ve babası tarafından daha az sevilen kardeş olarak görüyoruz.

Diğer yandan, Yaakov'u kıvrak zekâsıyla en güçlü ve en hilekâr insanları bile alt etmeyi bilen biri olarak görüyoruz. Ve ardından, son olarak, Yaakov'un kimliğinin üçüncü yönü, melekle gürüşmesinin ardından (Vayişlah peraşasında) - güçlü ve karşısındakilerle doğrudan yüzleşmekten çekinmeyen bir lider şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Öyleyse Yaakov'un bu üç versiyonunun hepsini nasıl uzlaştırabiliriz ve 'Yisrael' haline gelme yolculuğunu nasıl anlayabiliriz? Yaakov nasıl bir insandır?

Rabi Sacks, Yaakov'un dönüşümsel süreci içinde, daha ilk yıllarında bile, tarih boyunca Yahudi halkının sahip olduğu kuvvet ve metaneti yansıtan benzer nitelikleri gördüğümüzü belirtmektedir. Yaakov kendisine biçilen kurban statüsünü kabullenmeyi reddetmekte ve sürekli olarak tepki vermekte ve değişmektedir. Bu durum nihayet Yisrael haline gelene kadar devam etmektedir. Bu noktada, Yaakov diğer uluslar için bir ışık, kendisini ahlaki değerlerine, halkına ve Tanrı'ya adanmış güçlü bir lider halini almaktadır.

Bu metanet niteliğini kendi yaşamınıza nasıl uygulayabilirsiniz? Metanet teriminin kendisi ne anlama gelmektedir?

Peraşayla Oyun

Vayetse peraşasında birçok kez karşımıza çıkan aldatmacalara istinaden gelin "Dedektif Oyunu" oynayalım.

Öncelikle oyunculardan birini dedektif olarak seçelim. Bu oyuncu odadan dışarı çıkacak. Diğer bir oyuncu, kendi görünümünde küçük bir değişiklik yapacak.

Dedektif geri döndüğü zaman neyin değiştiğini tespit etmeye çalışacak. Sonra kişileri değiştirin ve tekrarlayın.

Yaptığınız değişiklikleri gittikçe daha zor anlaşılır hale getirmeye çalışın. Öyle ki, Yaakov bile burada olsa farkı fark edemesin!

Peraşadan Bilmece

S. Tora'da sadece iki Aramca sözcük vardır ve ikisi de bu haftaki peraşada yer almaktadır. Onları bulabilir misiniz?

Cevap için aşağıya bakın.

Peraşadan Pratiğe

Pratik yönden konuşursak, Yaakov'un dönüşüme uğradığı fikrini kendi yaşamlarımıza nasıl uygulayabiliriz?

Rabi Sacks bunu bir ahlaki cesaret yolculuğu olarak görmektedir. Yaakov'un, başlarda kendisinden daha güçlü rakiplere karşı mücadelelerle ve daha sonra meleklerle olan tanımlayıcı bir yüzleşme ile öne çıkan yaşamı, bir iç gözlem ve gelişim yolculuğuna örnek teşkil etmektedir.

Bu dönüşüm, teşvuya, yani insanın içine dönmesi, samimi bir öz değerlendirme yapması ve kendisinin daha iyi bir versiyonu olarak yeniden başlaması sürecine benzer.

Yaakov'un hikâyesi insanın bu şekilde geçmişiyi yüzleşmesini, ondan ders almasını ve bundan aldığı içsel kuvveti ahlaki gelişim için yararlı hale getirmesini resmetmektedir. Bize, niyet ve davranışlarımızı her zaman yeniden değerlendirmenin değerini öğretirken, bizi her gün gelişmeye ve iyileşmeye teşvik etmektedir.

Bu, kendi yaşamımıza uygulayabileceğimiz ve kendimizi sürekli geliştirme ve ahlaki açıdan arındırma ruhunu somutlaştıran pratik ve esaslı bir *mitsvad*dir.

Öyleyse siz nasıl Yaakov gibi olup sürekli değişimin peşinde olabilirsiniz? Her gün bir öz değerlendirme yapmak için birkaç dakika ayırmak, işe koyulmanın mükemmel bir yoludur. Ve sonra kendinize sorun:

Bugün yapmış olmaktan dolayı gurur duyduğum ne var?

Yarın farklı bir şekilde yapmamın daha doğru olacağı ne var?

Peraşa Anlatısı

Dönüşüm Geçiren Bir Kahraman

Mike Flanagan'la tanışın. 1926 yılında İrlanda'da doğan Mike, Katolik bir ailede yetişmişti. II. Dünya Savaşı patlak verdiğinde Mike henüz çok gençti, ama çarpışmaya katılmaya o kadar hevesliydi ki yalnızca 16 yaşındayken Britanya Ordusu'na kaydoldu.

Hem 1944'de Fransa'da Normandiya Çıkarması'na katılmış hem de daha sonra 1945'de Yahudilerin Bergen-Belsen toplama kampından kurtarılmasında rol almış bir asker olarak, Mike'nin, çok genç olmasına rağmen, zengin bir yaşam deneyimi olduğunu söylemeye gerek yoktur. Savaş sona erdiği zaman, Mike, İngiliz Mandası altında bulunan Filistin bölgesinde bir göreve gönderilmişti.

Yaşamış oldukları büyük acılar nedeniyle Yahudilere duyduğu sempati ve oradaki Yahudilerin metanet ve kuvvetinden aldığı ilhamla, Mike sadece durup izlemekle yetinemeyecekti. Bu kahraman insan grubuna kendi devletlerini kurmakta yardım etmek ve destek vermek istiyordu.

Aradığı fırsat 1948 Bağımsızlık Savaşı'nda geldi. Mike, başka bir İngiliz asker (Harry McDonald) ile birlikte, İngiliz Ordusu'ndan iki zırhlı tank çaldı ve onları, Hagana'nın kendilerini beklediği Tel Aviv'e kadar sürdü. Bu tanklar düşünebileceğinizden bile daha önemliydi. Kısa süre içinde İsrail Silahlı Kuvvetleri'nin temelini teşkil ettiler.

Mike'nin, İsrail ordusuna kaçmasının ardından sıradan bir hayatı olduğunu düşünebilirsiniz. Veya İrlanda'ya geri döndüğünü... Ancak sonuçta Mike orada kaldı ve İsrail Devleti'nin kuruluşu için Yahudi halkıyla birlikte omuz omuza çarpıştı.

Peki, Mike'nin hikâyesi nasıl mı sona erdi? Bağımsızlık Savaşı'nın ardından Mike, Yahudiliğe geçerek kendisini dönüştürmeye karar verdi. İbranice Mihael Peleg ismini benimsedi ve aktif hizmeti sırasında tanışmış olduğu Rut Levi adında bir asker arkadaşıyla evlendi. Düşünleri Tel Aviv'de bir kafede yapıldı ve Harry McDonald sağdıç olarak orada hazır bulundu.

Yahudiler olarak, Yahudi olmayan herkesi Yahudiliği kabul etmeye ikna etmemiz gerektiğine inanmayız. Kimse Mike'den dinini değiştirmesini istememişti. Ama ahlak ve değerleri olan bir ulusun bir parçası olmak ve bu ulusun kararlılığını kendi gözleriyle görmek, Mike'yi bu dönüşümü arzulamaya sevk etmişti.

Crosswell Tank - L-R in front: Mike Flanagan, Bill Brown; L-R back: John Burrows (aka Dawson), Mo Schwartz, Harry McDonald

Mike'nin hikâyesindeki bir başka ilginç ayrıntı da şöyle: Onun çalmış olduğu tankı bugün bile görebilirsiniz. İsrail'de, Latrun'daki Zırhlı Birlikler Müzesi'nde duruyor.

Peraşadan Bilmece

Bu haftaki cevap

C. Tora'da yer alan iki Aramca sözcük, *Yegar Saaduta*'dır. Bu, Yaakov ile Lavan'ın aralarında antlaşma yaptıkları yere dikilen anıt sütuna Lavan'ın verdiği isimdir (bkz. Bereşit 31:47).

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.

[f](#) [t](#) [i](#) [in](#) [m](#) | RABBISACKS.ORG